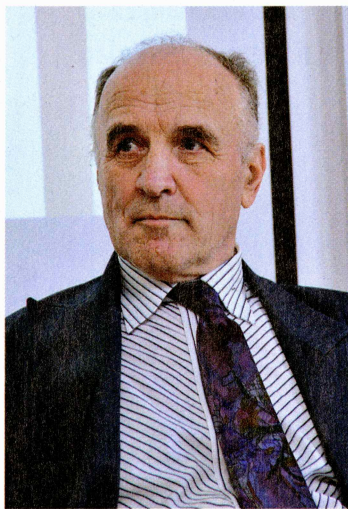

Totalitarizem in zgodovinski spomin

Dr. Milko Mikola

**V Delovi rubriki
»Mnenja« je bil pod tem
naslovom 25. avgusta
objavljen pogled prof.
dr. Rudija Rizmana
na sklep slovenske
vlade, s katerim je
23. avgust proglasila
za dan spomina na
žrtve totalitarnih in
avtoritarnih režimov. Že
iz njegovih uvodnih misli
je mogoče ugotoviti, da
uvedbi tega spominskega
dne odločno nasprotuje.
Njegovo uvedbo celo
proglašja za poskus
revizije slovenske novejšje
zgodovine.**

Pri tem, tako kot večina t. i. levih intelektualcev, tudi prof. dr. Rizman izhaja iz prepričanja, da se resolucija Evropskega parlamenta o evropski zavesti in totalitarizmu iz leta 2009 ter razglasitev 23. avgusta za dan spomina na žrtve totalitarnih in avtoritarnih režimov Slovenije sploh ne tiče, kar skuša utemeljiti predvsem z naslednjima dvema argumentoma.

Prvi argument naj bi bil ta, da se ne upošteva, da »sta bili slovenska oziroma jugoslovanska narodnoosvobodilna vojska med drugo svetovno vojno sestavni del široko zasnovane mednarodne antifašistične koalicije«. To sicer drži, vendar se je treba vprašati, ali je zato, ker so se jugoslovanski in slovenski komunisti med vojno znašli na strani antifašistične koalicije, njihov totalitarizem treba tolerirati, ga celo zanikati? To, da je med vojno organizirala odpor proti okupatorju in se s tem znašla na strani antifašistične koalicije, Komunistični partiji Slovenije še ni dajalo legitimne pravice, da po vojni uvede svoj totalitarizem in izvaja nasilje. Kot v svojem delu Rojstvo države (str. 98–99) ugotavlja dr. France Bučar, »borba proti okupatorju in osvoboditev Slovenije nista bila primarna cilja komunističnega vodstva. Bila sta le sredstvi za višji cilj: z osvoboditvijo in prevzemom oblasti, ki jo dobijo v roke komunisti, ustvariti podlago za boljše vladanje Slovenije, kot del širšega projekta boljše vladanje vse Evrope«. Kot je pokazala zgodovina, so slovenski komunisti ta svoj cilj v celoti uresničili. Slovenski narod in drugi jugoslovanski narodi so bili za svoj junaški boj proti nacističnim in fašističnim zavojevalcem, ki ga je treba ceniti in spoštovati, po vojni poplačani z uvedbo enega najtrših komunističnih totalitarnih sistemov v Vzhodni in Srednji Evropi, ki se je v prvih povojnih letih v vsem zgledeval po Stalinovem režimu v Sovjetski zvezi. KPJ je, kot ugotavlja zgodovinar Leonid Gibianskij, »bila od drugih vzhodnoevropskih komunističnih partij ena izmed najbolj radikalnih, saj se je najbolj nagibala k sovjetskemu socialno-političnemu vzorcu« (Slovenija v letu 1945, Zbornik referatov, Ljubljana 1996, str. 54). Nekdanji slovenski visoki partijski funkcionar Mitja Ribičič je za obdobje od konca vojne do začetka petdesetih let dejal, da je bila Jugoslavija takrat »najbolj oktobrska dežela v Evropi, revolucionarno najbolj dosledna z vodilno vlogo partije« (Mitja Ribičič, Vračanje k virom revolucije, Delo, 10. maj 1975).

Drugi argument, s katerim prof. dr. Rizman zavrača potrebo, da bi v Sloveniji 23. avgust proglasili kot dan spomina na žrtve totalitarnih in avtoritarnih režimov, pa je ta, da se je leta 1948 jugoslovanska država, »kot so takrat ocenjevale demokratične države, pogumno uprla tudi drugemu totalitarnemu sistemu – sovjetskemu imperiju, pri čemer so jo – tako materialno kot moralno – podpirale tudi zahodne države«. Pri tem pa prof. dr. Rizman namerno ali nenamerno zamolči, da se jugoslovansko partijsko in državno vodstvo »sovjetskemu imperiju« ni uprlo zaradi njegovega totalitarnega režima,

ampak zato, ker si je Stalin hotel Jugoslavijo podrediti in ker je jugoslovanske komuniste pozval k odstranitvi njihovega vodstva. Do takrat pa so jugoslovanski (slovenski) komunisti Stalinu in voditeljem ostalih kompartij vneto dokazovali, da so pravi stalinisti in da gradijo socializem po zgledu Sovjetske zveze, kar je bilo tudi res. Da bi VKP/b in njenemu voditelju Stalinu to tudi dokazala, je jugoslovanska (slovenska) komunistična oblast v obdobju 1948–1950 svojo represijo nad »razrednimi sovražniki« še zaostila. Aprila 1948 je z drugo nacionalizacijo dokončno uničila zasebno podjetništvo, naslednje leto pa je po zgledu Stalinovih gulagov v Jugoslaviji za svoje dejanske in domnevne nasprotnike uvedla taborišča za poboljševalno in družbeno koristno delo. V ta leta spada tudi nasilna kolektivizacija v kmetijstvu in z njim povezano nasilje nad kmeti, ki se je izražalo v množičnem izvajanju t. i. kulaških procesov. Takrat so se v Sloveniji zgodili tudi zloglasni dachaški procesi. Do opuščanja najhujše represije in s tem tudi do opuščanja stalinizma v Jugoslaviji (Sloveniji) torej ni prišlo že leta 1948, ampak šele leta 1951. Pri tem je pomembno poudariti, da se za opuščanje stalinističnih metod vladanja jugoslovanski (slovenski) komunisti niso odločili, ker bi spoznali in priznali, da je bilo to, kar so počeli do takrat, napačno in bi se čez noč spremenili v demokrate. To so bili prisiljeni storiti zato, da so od Zahoda dobili pomoč, ki jim je omogočila, da so se lahko uspešno upirali pritiskom Stalinove Sovjetske zveze in njenih satelitov in tako še naprej ostali na oblasti. Čeprav je komunistični totalitarizem v Sloveniji v svoji najtrši obliki obstajal »samo« do začetka petdesetih let, pa je za sabo pustil strahotne posledice, ki jih nikakor ne moremo in ne smemo ignorirati. Na podlagi proučevanja arhivskih dokumentov, ki so nastali pri delovanju povojnih represivnih organov, pridemo do ugotovitve, da je bila bilanca komunističnega nasilja iz tega obdobja naslednja: okoli 14.000 izvensodno pobitih Slovencev, več kot 100.000 izvensodno pobitih pripadnikov drugih jugoslovanskih narodov, obstoj več kot 20 koncentracijskih in delovnih taborišč, okoli 15.000 političnih obsojencev, okoli 25.000 političnih zapornikov, blizu 60.000 nasilnih razlastitev premoženja, okoli 25.000 v Avstrijo izgnanih pripadnikov nemške narodne manjšine in več kot 1.000 izgnanih slovenskih družin in posameznikov iz njihovega kraja bivanja na Kočevsko.

Prof. dr. Rizmana sprašujem, ali si vse te žrtve komunističnega totalitarizma v Sloveniji ne zaslužijo, da se jih spominjamo?! Seveda enako velja tudi za vse tiste žrtve, ki sta jih v Sloveniji povzročila ostala dva totalitarizma – fašizem in nacizem. Zaradi vseh teh žrtev sklep vlade, da 23. avgust postane dan spomina na žrtve totalitarizmov, podpiram in mislim da bi bilo prav, če bi ga podprli vsi demokratično usmerjeni slovenski državljani, tudi prof. dr. Rudi Rizman. **D**